O opinie asupra rolului culturii, în contextul integrării europene

MARIANA ISTRATE
Biblioteca Judeţeană Mureş

Odată cu includerea celui mai mare val al extinderii - 8 state estice - în structurile europene, în zilele de 12 şi 13 decembrie 2002 la Copenhaga, România a obţinut, în fine, ceea ce-şi dorea: acceptarea datei de 2007 ca termen ţintă de aderare.

Perioada de care dispunem este foarte scurtă, ambiţiosul ţel este dificil de atins, dar nu imposibil. Reuşita depinde de utilizarea la maximum a avantajelor şi de minimizarea dezavantajelor.

Neîncercând să subapreciez importanţa factorului economic, care, alăturat celui politic, reprezintă un veritabil călcâi ahilian a cărui imunizare ne va permite, într-adevăr, să batem la porţile Uniunii, voi exprima totuşi un punct de vedere ce consideră cultura drept mijlocul care ne-ar putea permite să şi intrăm.

Este adevărat, trăim vremuri în care utilitarismul predomină, iar valorile morale şi spirituale ale omenirii par să fie în mare măsură desconsiderate, dar, după cum remarca o personalitate de talia lui Vasile Pârvan „*soarele dătător de viaţă şi sănătate al unui neam e cultura, şi fără ea nu-i cu putinţă înaintarea temeinică în celelalte domenii de activitate: economică, socială şi politică*."

Şi istoria ne-a demonstrat-o cu prisosinţă; să ne reamintim doar de momentele de după 1848 când cultura s-a alăturat şi a slujit procesului de constituire a statului naţional, a facilitat înzestrarea societăţii cu instituţiile moderne corespunzătoare, sau când, cu sprijinul culturii, a fost desăvîrşită pregătirea generaţiilor care au înfăptuit Unirea, au creat România modernă şi au cucerit Independenţa.[1]

---

[1] Al. Husar. ***Ideea europeană***. Iaşi, Institutul European pentru Cooperare Cultural Ştiinţifică, 1993, p. 8.

[2] A se vedea studiul efectuat de Georgeta Lăcrămioara Loghin: ***Cetăţeanul român - un sprijin sau un obstacol în calea integrării României în Uniunea Europeană***? În: ***Un concept românesc privind viitorul Uniunii Europene***. Iaşi, Editura Polirom, 2001.

BDD-A19260 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:53 UTC)

Cred că şi în actualul context, cultura are un important rol de jucat, în special în următoarele două direcţii:

- pregătirea cetăţeanului român în calitate de viitor cetăţean european;
- promovarea unei imagini reale a valorilor naţionale.

Cultura şi cetăţeanul român

Una din cele mai dificile reforme prin care trebuie să treacă astăzi România este cea a mentalităţilor. Trecerea societăţii româneşti de la un sistem totalitarist la un sistem democratic a dus la multe schimbări în statutul cetăţeanului. Eram obişnuiţi să îndeplinim cu conştiinciozitate obligaţiile, să dăm dovadă de supunere. 45 de ani de comunism au creat din oameni nişte marionete uşor de mânuit. Este greu să revenim la normal.

În prezent, s-a produs o schimbare în beneficiul libertăţilor pe care le posedăm, dar încă nu ştim să profităm de aceste libertăţi. Un fapt îmbucurător: cu toţii dorim realizarea acestui mare deziderat – integrarea în UE, dar încă nu suntem conştienţi că noi avem sarcina să soluţionăm astfel de probleme. Continuăm să credem că acestea rămîn în sarcina autorităţilor. Această gândire nu este una democratică, denotă un mare deficit de cultură civică.[2] Autorităţile trebuie să găsească în cetăţean un sprijin. Dar pentru aceasta trebuie să înlocuim vechile valori, care persistă în gândirea noastră, cu valorile europene, care pot şi trebuie să fie cultivate.

Din păcate, încă suntem foarte departe de mentalitatea europeană Este o raţiune pentru care ţările civilizate refuză să ne accepte ca ţară membră. Cu mentalitatea „*las' că-i bine şi aşa*", nu vom ajunge departe. Incompetenţa, lipsa de punctualitate şi cuvânt, proasta creştere, pot fi nişte obstacole serioase. Poate că par nişte banalităţi, dar …„*cu un astfel de tip uman răspândit la scară naţională, integrarea europeană este imposibilă*" remarca Adrian Marino.[3]

Citeam undeva că un sociolog a explicat uimitoarea prosperitate a germanilor din ultimele decenii, prin deprinderea lor de a fi punctuali…Sau am auzit o ştire la televizor referitoare la faptul că în Japonia, ministrul transporturilor, mi se pare, îşi cerea scuze pentru întârzierea de câteva minute într-un an a unui tren de mare viteză. Sunt fapte care invită la reflecţii.

Soluţia ce se întrevede constă în ridicarea nivelului general de instruire, de cultură şi de civilizaţie.

---

[3] Adrian Marino. ***Pentru Europa. Integrarea României: Aspecte ideologice şi culturale***. Iaşi, Editura Polirom, 1995, p.50

BDD-A19260 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:53 UTC)

O parte din această datorie cade pe umerii sistemului educaţional. Din păcate, acest sector nu primeşte atenţia cuvenită. România continuă să aloce un procent foarte mic cheltuielilor de educaţie faţă de celelalte ţări est-europene.

Constituţia României prevede că învăţământul de stat este gratuit, potrivit legii. În opinia mea, acest principiu nu se respectă. Elevii sunt obligaţi să-şi cumpere manuale, studenţii trebuie să plătească taxe: pentru admitere, pentru restanţe, pentru licenţă. Se percep taxe pentru cursurile postuniversitare, pentru masterat, pentru doctorat. A doua facultate se plăteşte. Consecinţele sunt grave: creşterea inegalităţii de şansă în privinţa şcolii, care se manifestă prin scăderea drastică a ratei de participare şcolară în mediile sărace şi numărul extrem de mic de tineri din mediul rural care urmează liceul şi facultatea.[4]

Este bine ştiut faptul că tinerii români obţin rezultate de excepţie în cadrul concursurilor internaţionale. Stimularea lor lasă de dorit! Nu se obţin nici măcar recompense similare cu cele ale performerilor sportivi. Este unul din motivele pentru care cei foarte capabili pleacă din ţară. Eu cred că nu ne putem permite acest lux!

Oricât de scumpă este ştiinţa, tot este mai ieftină decât neştiinţa, spunea Grigore Moisil!

O bună politică în sistemul educaţional nu ne-ar ajuta doar „*să intrăm în Europa*", ne-ar ajuta să ne şi menţinem. Învăţământul trebuie privit ca o investiţie pe termen lung. Se poate cita în acest sens cazul Finlandei, care mizând pe educaţie şi pe înalta tehnologie se numără printre marii actori ai pieţei telecomunicaţiilor internaţionale, ai pieţei informaticii.[5]

Cultura română şi „Europa"

Am studiat de curând un pliant al Uniunii Europene (***Enlarging the European Union***) în care se făcea o prezentare a câtorva ţări candidate. Despre fiecare se scriau 5-6 fraze. Din cele 5 fraze despre ţara noastră, una vorbea despre legenda contelui Dracula care „*is associated vith Romania*"!!?

Deci în mai 2001 Uniunea Europeană asociază imaginea României cu cea a lui Vlad Dracul! De ce nu cu a lui Vuia, a lui Iorga, a lui Enescu sau a lui Brâncuşi?

---

[4] Marian Preda. ***Politica socială românească între sărăcie şi globalizare***. Iaşi, Editura Polirom, 2002, p.142

[5] ***Mihai Şora în dialog cu Sorin Antohi. Mai avem un viitor? România la început de milenii***. Iaşi, Editura Polirom, 2001, p. 147.

[6] Mioara Pop. ***Lucian Blaga în marile enciclopedii ale lumii***. În: ***Libraria***, nr.1, Biblioteca Judeţeană Mureş, Târgu-Mureş, 2002.

BDD-A19260 © 2003 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:53 UTC)

Întâmplarea îndeamnă la reflecţii. Occidentul să fie de vină că atâta ştie despre noi, sau noi suntem de vină că nu promovăm o imagine reală?

Dacă ar fi un caz izolat, ar putea fi trecut cu vederea, dar…în 1998 englezii au publicat un CD reeditat în 2000 la British Library referitor la toate incunabulele din Europa. Toate, mai puţin cele din …România, care atunci nu avea un catalog naţional al incunabulelor. Oare Europa poate face abstracţie de Biblioteca Telekiana? Sau de colecţia lui Brukenthal? În România există cam 1600-1700 de incunabule!

Nu mă abţin de la un ultim exemplu: cum apare ***Lucian Blaga în marile enciclopedii ale lumii?***[6] Autoarea face o „*constatare simplă: Lucian Blaga este încă insuficient cunoscut şi apar date eronate în dicţionare*."

Şirul exemplelor ar putea continua, din păcate, reflectând o tristă realitate: cultura şi civilizaţia românească sunt ignorate în Europa, datorită, în parte, jumătăţii de secol de comunism prin care am trecut. Aceasta nu este însă o justificare pentru a fi desconsideraţi de către cei din vest doar pe motivul că am fost frustraţi atâta timp de mijloacele moderne de existenţă. Noi nu suntem mai puţin europeni decât alţii; avem un potenţial intelectual foarte ridicat, dar suntem încă lipsiţi de mijloacele materiale.

Totuşi, în pofida slabelor performanţe economice, există alte modalităţi de a ne păstra şansele de integrare. Cred că din punct de vedere cultural ne putem permite, şi ar trebui să avem, un statut de ofertant activ. Cultura română corespunde tuturor semnalmentelor marilor culturi europene, trebuie însă privită fără idei preconcepute. Consider că promovarea valorilor culturale românești reprezintă cea mai importantă modalitate de a ne face cunoscuți Europei.

An Opinion Concerning the Role of Culture in the Process of European Integration

Abstract

The author expresses a personal opinion concerning the role of culture in European integration. She strongly believes that culture, as always, has a very important contribution to the spreading of Romanian values and civilisation.

She considers that there are two ways, two directions in which culture might act: the training of Romanian citizen as a future European citizen; the spreading of the real cultural Romanian values.

BDD-A19260 © 2003 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:53 UTC)